

درس پنجم : پایه های آوایی همسان (۱)

علوم و فنون ادبی ۲

سوالات تشریحی و پاسخ آن ها :

طراح سوالات : محمد تقی طباطبایی - ناحیه ۳ تبریز

سوالات ۰/۲۵

۱. در جای خالی عبارت مناسب بنویسید: (۰/۲۵)

- به پایه های آوایی تکراری و هماهنگ، . می گوییم.

پاسخ: پایه های آوایی همسان

سطح: آسان

۲. در جای خالی عبارت مناسب بنویسید: (۰/۲۵)

- وزن واژه (نام رکن) مصراع «دلا تا کی در این زندان فریب این و آن بینی»، . است.

پاسخ: مفاعیلن

سطح: متوسط

۳. مصراع «روزگار است این که گه عزت دهد گه خوار دارد» از تکرار چند پایه (رکن) تشکیل شده است؟
(۰/۲۵)

پاسخ: چهار رکن

سطح: آسان

۴. خوشه هجایی وزن‌واژه «مستفعلن» را بنویسید. (۰/۲۵)

پاسخ: -- u --

سطح: آسان

۵. برای وزن‌واژه «مفتعلن» واژه‌ای مناسب بنویسید. (۰/۲۵)

پاسخ: جامه‌دران، ماه‌جبین، طرفِ چمن و یا هر گروه واژه مناسب دیگر

سطح: متوسط

۶. وزن‌واژه متناسب با کلمه «سرفرازی» را بنویسید. (۰/۲۵)

پاسخ: فاعلاتن

سطح: آسان

۷. آخرین رکن (پایه) مصراع «به گیتی هر کجا درد دلی بود» معادل چه وزن‌واژه‌ای است؟ (۰/۲۵)

پاسخ: فعولن

سطح: متوسط

۸. خوشهٔ هجایی یک هجای کوتاه و سه هجای بلند (U - - -) کدام وزن و واژه را پدید می‌آورد؟ (۰/۲۵)

پاسخ: مفاعیلن

سطح: ساده

سؤالات ۰/۵

۹. وزن و واژه و خوشهٔ هجایی متناسب با اولین پایهٔ آوایی مصراع «می‌روم وز سر حسرت به قفا می‌نگرم» را

بنویسید. (۰/۵)

پاسخ: فاعلاتن (U - -)

سطح: متوسط

۱۰. وزن و واژه‌های فاعلاتن و مستفعلن را به ترتیب با خوشه های هجایی نشان دهید. (۰/۵)

پاسخ: UU - - ، - U - -

سطح: متوسط

۱۱. پایه‌های آوایی مصراع «حلقهٔ چشم غزالان، حلقهٔ زنجیر ماست» را به تفکیک بنویسید. (۰/۵)

پاسخ:

حل ق ی چشم	م غ ز لان	حل ق ی زن	جی ر ماست
------------	-----------	-----------	-----------

سطح: متوسط

۱۲. وزن و واژه مناسب با واژه‌های ستون (الف) را در ستون (ب) بیابید و مشخص کنید (توجه: در ستون «ب»

یک وزن و واژه اضافی است). (۰/۵)

الف

ب

۱. ملازمان

۱. مفتعلن

۲. سحرگاهی

۲. مفاعیلن

۳. مفاعلن

پاسخ: ملازمان: مفاعلن - سحرگاهی: مفاعیلن

سطح: متوسط

۱۳. پس از درک پایه‌های آوایی در بیت زیر، در جاهای خالی، واژه‌هایی مناسب با وزن بیت بنویسید. (۰/۵)

صبر و از دلم بگریخته غم در جام جانم ریخته

پاسخ: آرام - زهر (یا هر واژه هم‌وزن با این واژه‌ها)

تذکر: در این سؤال هدف آوردن واژه‌هایی متناسب با وزن بیت است؛ هر چند این واژه‌ها تناسب معنایی با بیت نداشته باشند.

سطح: دشوار

۱۴. وزن واژه خوشه‌های هجایی زیر را بنویسید. (۰/۵)

(_ u _) ، (_ uu _)

پاسخ: فاعلاتن - مفتعلن

سطح: متوسط

۱۵. وزن واژهٔ مصراع «خوشا از نی، خوشا از سر سرودن» را پس از تفکیک پایه‌های آوایی در جدول بنویسید. (۰/۷۵)

			پایه‌های آوایی
			وزن واژه

پاسخ:

سُ رُو دَن	خُ شَا از سَر	خُ شَا از نِی	پایه‌های آوایی
فَعولن	مفاعیلن	مفاعیلن	وزن واژه

تفکیک صحیح پایه‌های آوایی: (۰/۲۵)

تشخیص صحیح وزن واژه: (۰/۵)

سطح: متوسط

۱۶. به جای واژه‌های مشخص شده در بیت، واژه‌های هم وزن مناسب دیگری قرار دهید. (۰/۷۵)

سینه مالا مال درد است ای دریغا مرهمی دل ز تنهایی به جان آمد خدا را همدمی

پاسخ: هر واژه‌ای که از نظر وزن با واژه‌های تعیین شده برابر باشد مانند: ای حریفان، بی‌تابی، یآوری

سطح: دشوار

۱۷. «اسم رکن» تکرار شده در هر یک از مصراع‌های زیر را بنویسید. (۰/۷۵)

الف) روزگار است این که گه عزت دهد گه خوار دارد .

ب) تو مپندار که سعدی ز کمندت بگریزد.

(پ) گفت که با بال و پری، من پر و بالت ندهم .

پاسخ:

الف) فاعلاتن

ب) فعلاتن

پ) مفتعلن

سطح: متوسط

۱۸. وزن واژه هر مصراع را در ستون «ب» بیابید و در برابر آن مصراع بنویسید. (۰/۷۵)

الف)

ب)

۱) بسوز ای دل، که تا خامی، نیاید بوی دل از تو (۱) فاعلاتن

۲) سرو را بین بر سماع بلبلان صبح خیز (۲) مفتعلن

۳) روشنی روز تویی، شادی غم سوز تویی (۳) مفاعیلن

پاسخ:

۱) بسوز ای دل، که تا خامی، نیاید بوی دل از تو: مفاعیلن (۰/۲۵)

۲) سرو را بین بر سماع بلبلان صبح خیز: فاعلاتن (۰/۲۵)

۳) روشنی روز تویی، شادی غم سوز تویی: مفتعلن (۰/۲۵)

سطح: متوسط

@Adabiate11

۱۹. بیت زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید. (۱)

مگر تو لوح محفوظی که درس غیب از او گیرند و یا گنجینه حکمت کزو پوشند خلعت‌ها

الف) پایه‌های آوایی مصراع اول را از هم تفکیک کنید. (۰/۵)

ب) وزن و اثر بیت را مشخص کنید. (۰/۲۵)

پ) خوشه آوایی هر پایه آوایی این بیت را رسم کنید. (۰/۲۵)

پاسخ:

پایه‌های آوایی	مَ گَر تَ لو	حِ مَح فو ظی کِ دَر سِ غِی	بَ زو گی رَند
وزن و اثر	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
خوشه هجایی	---لـ	---لـ	---لـ

سطح: متوسط

۲۰. بیت زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید. (۱)

دلبر بی کینه ما، شمع دل سینه ما در دو جهان در دو سرا، کار تو داری صنما

الف) پایه‌های آوایی مصراع اول را از هم تفکیک کنید. (۰/۵)

ب) وزن و اثر بیت را مشخص کنید. (۰/۲۵)

پ) خوشه آوایی هر پایه آوایی این بیت را رسم کنید. (۰/۲۵)

پاسخ:

پایه‌های آوایی	دِل بَ رِ بی	کِی نِ یِ ما	شَم عِ دِل	سِی نِ یِ ما
----------------	--------------	--------------	------------	--------------

گروه زبان و ادبیات فارسی استان اذربایجان شرقی ۹۶-۰۷

مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	وزن واژه
- UU -	- UU -	- UU -	- UU -	خوشه هجایی

سطح: متوسط

۲۱. بیت زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید. (۱)

ای آفتاب جان و دل، ای آفتاب از تو خجل آخر بین کاین آب و گل، چون بست گرد جان ما

الف) پایه‌های آوایی مصراع اول را از هم تفکیک کنید. (۰/۵)

ب) وزن واژه بیت را مشخص کنید. (۰/۲۵)

پ) خوشه آوایی هر پایه آوایی این بیت را رسم کنید. (۰/۲۵)

پاسخ:

بَز تُّ خَ جِل	ای آف تا	بِ جا نُ دِل	ای آف تا	پایه‌های آوایی
مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	وزن واژه
-- U --	-- U --	-- U --	-- U --	خوشه هجایی

سطح: متوسط

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس پنجم علوم و فنون ادبی ۲:

۱. خوشهٔ هجایی وزن واژهٔ «مفتعلن» در کدام گزینه به درستی نشان داده شده است؟

الف) - - u - - ب) - uu - پ) - u - - ت) u - - -

پاسخ: گزینهٔ (ب)

سطح: ساده

۲. کدام «وزن واژه»، پایه‌های آوایی همسان بیت زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

«آمد بهار ای دوستان، خیزید سوی بوستان اما بهار من تویی، من ننگرم در دیگران»

الف) مستفعلن ب) مفتعلن پ) مفاعیلن ت) فاعلاتن

پاسخ: گزینهٔ (الف)

سطح: متوسط

۳. کدام خوشهٔ هجایی، پایه‌های آوایی بیت زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

«سنگ مزن بر طرف کارگه شیشه‌گری زخم مزن بر جگر خسته خسته جگری»

الف) - - - u ب) - - u پ) - uu - ت) - u - -

پاسخ: گزینهٔ (پ)

سطح: متوسط

۴. وزن واژهٔ دقیق بیت «ای درآورده جهانی را ز پای! بانگ نای و بانگ نای و بانگ نای!» در کدام

گزینه آمده است؟

ب) فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

الف) فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

ت) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

پ) فعلاتن فعلاتن فعلن

پاسخ: گزینه (ب)

سطح: متوسط

۵. خوشه‌های هجایی بیت زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

«در دل من پرده نو می‌زنی ای دل و ای دیده و ای روشنی»

ب) - u u - ، - u u - ، - u -

الف) - u u - ، - u u - ، - u u -

ت) - - u ، - - u - ، - - u -

پ) - - u - ، - - u - ، - - u -

پاسخ: گزینه (ب)

سطح: متوسط

۶. خوشه‌های هجایی بیت زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

«عیش‌هاتان نوش باد، هر زمان ای عاشقان وز شما کان شکر باد این جهان ای عاشقان»

ب) - u - ، - - u - ، - - u -

الف) - - u - ، - - u - ، - - u - ، - - u -

ت) - u - ، - - u - ، - - u - ، - - u -

پ) - - u - ، - - u - ، - - u - ، - - u -

پاسخ: گزینه (ت)

سطح: متوسط

۷. پایه‌های آوایی بیت «مرا در خنده می‌آرد بهاری مرا سرگشته می‌دارد خُماری» با بیت کدام گزینه دقیقاً برابر است؟

(الف) در این درگاه بی‌چونی، همه لطف است و موزونی دل عالمی بسوزی چو عذار بر فروزی تو از این چه سود داری که نمی‌کنی مدارا چه صحرایی، چه خضرائی، چه درگاهی، نمی‌دانم

(ب) اسیر دل همی گوید تو را گر تو دلی داری که: عاشق باش تا گیری ز نان و جامه بیزاری

(پ) بیا بیا که شدم در غم تو سودایی در آ در آ، که به جان آمدم ز تنهایی

(ت) خداوندا، شبم را روز گردان چو روزم بر جهان پیروز گردان

پاسخ: گزینه (ت)

سطح: متوسط

۸. بیت «صبحدم شد، زود برخیز ای جوان! رخت بربند و برس در کاروان» با کدام گزینه هم‌وزن نیست؟

(الف) شاه ما باری برای کاهلان گنج می‌بخشد به هر دم رایگان

(ب) چه نشستی دور چون بیگانگان اندرآ در حلقه دیوانگان

(پ) لحظه‌ای، قصه کنان! قصه تبریز کلحظه‌ای قصه آن غمزه خو نریز کنید

(ت) ای دلارام من و ای دل‌شکن وی کشیده خویش بی جرمی ز من

پاسخ: گزینه (پ)

سطح: متوسط

۹. کدام گزینه از «وزن واژه»های شعر فارسی نیست؟

الف) مستفعلن ب) مفاعیلن پ) مفتعلن ت) مفاعلاتن

پاسخ: گزینه (ت)

سطح: ساده

۱۰. خوشه‌های آوایی « - U U - ، - U U - ، - U - ، - U - » به ترتیب با واژه‌های کدام گزینه مطابقت دارند؟

الف) درنده‌خو - بگریزد - نام‌آوران - ندارد

ب) بی‌نمکی - سبزه‌زاری - مهمان‌سرا - هواداری

پ) می‌شنوم - طربستان - سازندگی - ملولان

پ) بیچارگی - عصبانی - نامهربان - نواخوان

پاسخ: گزینه (پ)

سطح: ساده

۱۱. واژه‌های معادل وزن‌واژه‌های «مفاعیلن - مفتعلن - فَعَلَاتن - مستفعلن» به ترتیب در کدام گزینه به درستی آمده است؟

الف) خداوندا - بی‌ادبی - چه شب است این - آشفته‌ام

ب) هواخواهی - سر‌نکشم - رو‌نهادی - شادی‌کنان

پ) نگارینا - می‌شنوم - متواضع - سوی فنا

ت) سمن‌بویان - نیکو لقا - نتوانم - میوه دل

پاسخ: گزینه (الف)

سطح: متوسط

۱۲. وزن بیت کدام گزینه، با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

الف) آمدی وه که چه مشتاق و پریشان بودم تا برفتی ز برم، صورت بی‌جان بودم

ب) دست در حلقه آن زلف دوتا نتوان کرد تکیه بر عهد تو و باد صبا نتوان کرد

پ) ما به غم خو کرده‌ایم ای دوست ما را غم فرس تحفه‌ای کز غم فرستی نزد ما هر دم فرست

ت) خوش بنوشم تو اگر زهر نهی در جامم پخته و خام تو را گر نپذیرم، خام

پاسخ: گزینه (پ)

سطح: دشوار

۱۳. پایه‌های آوایی در کدام بیت به درستی تفکیک نشده‌اند؟

الف) خُنک جانی که او یاری پسندد که زو درویش خود صورت نبندد

خُ نُکْ جَا نِی	کِ اَوِ یَا رِی	پَ سَنَ دَد
کَ زَوِ دَرِ وِی	شَ خُدَّ صَو رت	نَ بَنَ دَد

ب) دوش با من گفت پنهان کاردانی تیزهوش وز شما پنهان نشاید کرد سرّ می فروش

دو ش با من	گفت پن هان	کار دانی	تیز هوش
وَز شُ ما پِن	هان نَ شَا یَد	گَرْدُ سِرِ رِ	مِی فَا رُوش

پ) بوی گل آورده نسیم صبا بلبل بی دل ننشیند خموش

بوی گلا	وَر دِ نَ سی	مِ صَ با
بُل بُلِ بی	دِل نَ نِ شی	نَد خَ موش

ت) گُل بُنان پیرایه بر خود کرده‌اند بُلبلان را در طواف آورده‌اند

گُل بُلِ نان	پی را یِ	بِر خُد کَر	دِ آند
بُل بُلِ لان	را دَر طَا	وا فا وَر	دِ آند

پاسخ: گزینه (ت)

سطح: دشوار

۱۴. با توجه به بیت:

«غلام آن سبک‌روحم که با من سر‌گران دارد جوابش تلخ و پنداری شکر زیر زبان دارد»

واژه‌های کدام گزینه به ترتیب با واژه‌های مشخص شده هم‌وزن نیستند؟

الف) پری‌رویان - جاودان - جان سختی

ب) شمع رُخَم - بهروزی - مهربان

پ) هواخواهی - ساحران - سرگرمی

ت) سراپا غم - گوش جان - انسان‌ها

پاسخ: گزینه (ب)

سطح: متوسط

۱۵. با توجه به وزن بیت:

«شهبسوارها شوید ای را در قدم‌های پی کنید»

واژه‌های کدام گزینه به ترتیب برای جاهای خالی مناسب نیست؟

الف) اسب شادی - مقبلان - اسب غم - طرب‌ها

ب) مرکب دل - بیدلان - استران - رفیقان

پ) اسب طرب - عاشقان - اسب غم - محبت‌ها

ت) مرکب تن - راهیان - غنچه‌ها را - شقایق

پاسخ: گزینه (پ)

سطح: متوسط